

Ludvig Holberg, PERNILLES KORTE FRØIKENSTAND

Comœdie udi tre Acter (1727)

Hoved-Personerne i Comoedien:

LEANDER Leonoræ Elsker
HENRICH hans Tiener
JERONIMUS hans Stedfader
LEONORE elsked af Leander
LEONARD hendes Fader
MAGDELONE hendes Moder
PERNILLE deres Pige

ACTUS I

SCEN. 1

JERONIMUS.

(alleene.)

Det er den første gang jeg har været udi saadan Forretning. Det er vel meget vanskeligt at tage sig paa, men jeg gjør det dog med god Villie, i Haab at blive af med min Stedsøn; thi den Slyngel gaaer dog altid og seer skievt paa mig i Huset, og lader sig merke med, at jeg fik alle Midlerne med hans Moer, og at han fik ikke den tredje Deel af den Arv, som ham kunde være lovligen tilfalden efter hendes Død, hvorudi han ikke tar meget fejl. Men den gode Karl bør ikke fortænke en ærlig Mand, at han er Tyv i sin Næring. Lad ham trække saa mange Rynker paa Næsen, som han vil, jeg fik dog Pengene. Men det er Tid at jeg taler med Hr. Leonard og forretter mit Ærende.

(Han lister sig til Døren, og kiger ind.)

SCEN. 2

(Gottard. Jeronimus.)

GOTTARD.

Hvad Pokker! er det ikke Hr. Jeronimus jeg seer? hvad mon han vil der i Huset? God Morgen, Naboe! jeg troer ikke at I gaaer paa Frierie?

JERONIMUS.

Det er noget nær derved, Hr. Gottard!

GOTTARD.

Og det her i Huset?

JERONIMUS.

Ja saa ungefehr!¹

GOTTARD.

Saa kløer min Troe jer Pande.²

---

1 Ungefehr: omtrent

2 Saa kløer... jer Pande: Hvis en mand havde en kone, der var ham utro, sagde man, at han havde "horn i panden". Begrebet "hanrej/hanreder" beskriver en mand, hvis kone er ham utro.

JERONIMUS.

Hvi saa?

GOTTARD.

Hvad Pokker vil I med en Jomfrue paa 16 Aar? thi her er ingen anden i dette Huus, med mindre I vil have en af Tienestepigerne.

JERONIMUS.

Ney min Troe vil jeg ey. Det er efter den unge Jomfru jeg gaaer og krydser.

GOTTARD.

Betænk jer vel hvad I gjør, Hr. Jeronimus!

JERONIMUS.

Det er som mænd meget vel betænkt, Hr. Gottard! thi det er ikke for mig selv jeg frier, men for min Stedsøn.

GOTTARD.

Ja det er noget andet. Men er han ikke saa stor at han kand frie selv?

JERONIMUS.

Jeg troer nok at han allerede har friet, og at han allerede er temmelig kiendt med Pigen. Men han har skikket mig til at begiære Forældrenes Samtykke.

GOTTARD.

Faaer han den Jomfrue, saa er han, min Troe, lykkelig.

JERONIMUS.

Ney som mænd, det kand ikke være saa stor Lykke; thi hendes Forældre holdes ikke for bemidlede Folk.

GOTTARD.

Det er sandt nok. Men hun har faaet 20000 Rixdaler ved et Testamente.

JERONIMUS.

Hun har Fanden heller! Men er det vist?

GOTTARD.

Det er jo noget, som hver Mand er bekiendt. Men jeg vil ikke opholde ham længer. Farvel Naboe, og Lykke paa Reisen!

SCEN. 3

JERONIMUS.

(alleene.)

20000 Rixdaler er alt for fædt Stykke for den Slyngel. Saadan Sum Penge kunde ikke komme mig selv ilde til pas; thi jeg har selv 40000 Rixdaler, hvilke, naar de bleve lagde til de 20000, kunde blive til 60000 Rixdaler. Men om jeg spiller min Søn det Puds, og frier for mig selv, vil jeg komme til at høre ilde allevegne derover. Men hvad gjør man ikke for 20000 Rixdaler? i det ringeste er det en Fandens Fristelse for en ærlig Mand, thi 20000 Rixdaler voxer ikke paa Træer. Det er noget at tage i Betænkning, min gode Jeronimus. Den eeneste Ulykke er, at jeg er gammel, og Jomfruen er saa meget ung, saa jeg kunde have Aarsag at frygte, at det vilde gaae mig efter Hr. Gottards Spaedom, og at det vilde blive mig dyre 20000 Rixdaler. Det gaaer derfor ikke ret vel an. Jeg maa af Nød denne gang være ærlig. Saa Fanden fare i disse 20000 Rixdaler! jeg kand ikke saa læt faae dem af mit Hoved.

(Han banker paa,)

SCEN. 4

(Leonore. Jeronimus.)

JERONIMUS.

Skyldigste Tiener! Jeg beder om Forladelse at jeg kommer saa tilig paa Dagen.

LEONORE.

Alt forladt min Herre! han er meget velkommen.

JERONIMUS.

Jeg veed ikke om hun er Datteren i Huset?

LEONORE.

Jo til Tieneste.

JERONIMUS.

Maatte jeg tage mig den Frihed at spørge, hvor gammel Jomfruen er?

LEONORE.

Jeg er ikke ret gammel, Hr. Jeronimus! jeg er lidt over 16 Aar.

JERONIMUS.

Saa vit jeg hører, saa skal hun være det eeneste Barn her i Huset.

LEONORE.

Ja det er sandt nok. Mine Forældre har ingen flere Børn.

JERONIMUS.

Naar man har kun eet Barn, saa kand man disbedre optugte det. Jomfruen har vel lært adskilligt artigt³, som at dantze, spille, og Fransøsk?

LEONORE.

Ney min Herre! mine Forældre har lært mig at forestaae en Huusholdning, og andet, som er meere nødvendigt. Jeg har ey selv heller haft megen Lyst til de Galskabe, som de fleeste af vores unge Jomfruer nu omstunder holdes til.

JERONIMUS.

Det er højpriseligt.

(Sagte.)

Jeg er, gid jeg faaer Skam, alt slagen; thi her er baade Dyd og Penger.

(Høyt.)

Men maatte jeg tage mig den Frihed at spørge - - -

LEONORE.

Om Hr. Jeronimus vil tøve et Øyeblik, saa skal jeg kalde paa mine Forældre.

JERONIMUS.

---

3 Artigt: dannet

Et Ord først, min smukke Jomfru! Saa er hun da hendes Forældres eeneste Arving?

LEONORE.

Jeg skulde meene det, efterdi jeg er det eeneste Barn. Men mine Forældre kand bedre sige ham dislige Ting. Jeg vil strax kalde dem herud.

JERONIMUS.

Et Ord først, smukke Jomfrue! Maatte jeg tage mig den Frihed at spørge hende - - - nu glemte jeg hvad det var jeg vilde sige. Ja det er sandt: maatte jeg spørge hvad Alder Jomfruen haver?

LEONORE.

Jeg mindes ikke rettere end at han tilforn⁴ har spurdt mig derom, og at jeg svarede, at jeg var lidt over 16 Aar. Men nu skal mine Forældre strax have den Ære at være hos ham.

JERONIMUS.

Et eeneste Ord endnu, smukke Jomfrue! Med hendes Permission⁵ - - -

LEONORE.

Og med hans Permission vil jeg forlade ham lidt, for at bringe mine Forældre herud.
(Hun gaaer.)

JERONIMUS.

Dette Bytte maa jeg ikke lade mig gaae af Hænderne. Her er Dyd, Penge, Kiønhed, og alt hvad som kand giøre en ærlig Mand lykkelig. Men der seer jeg de kommer.

SCEN. 5.

(Leonard. Magdelone. Jeronimus.)

LEONARD.

Hans Tiener, Hr. Jeronimus! Hvor kommer det fra, at jeg har den Ære at see ham i mit Huus?

JERONIMUS.

Jeg er kommen her udi et meget vigtigt Ærende, for at aabenbare dem en Ting, som jeg udi nogle Aar har gaaet frugtsommelig med. Jeg kommer udi all Høviskhed⁶ og i velberaad Hu⁷, at begiære deres kiære Datter til ægte.

LEONARD.

Jeg har hørt mumle om, at hans gode Stedsøn skulde have Tanker til min Dotter. Det er noget Hr. Jeronimus, som kand endeligen lade sig giøre.

---

4 Tilforn: tidligere

5 Permission: tilladelse

6 Høviskhed: høflighed, anstændighed

7 I velberaad Hu: med overlæg, velovervejjet

JERONIMUS.

Deraf veed jeg aldeles intet. Jeg kommer at begiære hende for mig selv.

LEONARD.

Hillemænd Hr. Jeronimus! Det er et selsomt Forsæt. Han er en gammel Mand, og hun en ung Pige paa 16 Aar.

JERONIMUS.

Det er dog ikke saa u-sædvanligt, at en gammel Mand gifter sig med en ung Jomfrue.

MAGDELONE.

Det vil ikke sige. Hverken jeg eller min Mand samtykker der udi; thi Partiet er alt for u-lige.

JERONIMUS.

Partiet er ikke saa meget u-lige; thi først er jeg ikke saa gammel, som jeg kand synes at være, (2) har jeg tænkt, at eftersom Himmelen har begavet mig med gode Midler, nemlig 60000 Rixdaler udi rede Penge, saa -
- -

MAGDELONE.

60000 Rixdaler, siger han?

JERONIMUS.

Ja, 60000 Rixdaler.

MAGDELONE.

Og det i rede Penge?

JERONIMUS.

Ja, alt udi rede Penge. Synes hende da, at det Parti kunde være saa meget u-anstændigt?

MAGDELONE.

Jeg tænkte, Hr. Jeronimus var en meget gammel Mand; men som jeg hører, at han ikke har den Alder, som jeg tænkte, saa seer jeg her ingen U-lighed meer.

LEONARD.

Han er dog for gammel for hende.

MAGDELONE.

Hold Munden min hierte Mand! du vil altid føre Ordet; lad mig tale. Efterdi Hr. Jeronimus er ikke saa meget gammel, og det er Himmels Villie, saa kand vi ikke afslaae hans Begiæring.

JERONIMUS.

Ja vist er det Himmels Villie, Madame. Ingen Mand kunde have tænkt mindre paa Giftermaal, end jeg, i Henseende til den store Bedrøvelse min sidste salig Kones Død forarsagede mig; thi vi levede ligesom Børn med hinanden, og jeg kand sige, at udi de 10 Aar, vi vare udi Ægteskab sammen, aldrig - - -

(Han tar sit Tørklæde op, og græder.)

Ja jeg kand sige, der blev aldrig seet en suur Mine mellem os.

MAGDELONE.

Ach den Kone vil blive lykkelig der faer saadan Mand.

JERONIMUS.

Da min kiære salig Kone nu laae paa sit yderste, bad hun mig komme til sig, trykkede min Haand, og sagde: Min Hierte! giv dig tilfreds, du skal faae en ung dydig Kone igien, som skal være dig til Trøst udi din

Alderdom. Hvorpaa jeg faldt udi Graad og sagde: Tænk aldrig, min Hierte, at jeg gifter mig igien; thi hvor vil jeg nogen Tid faae saadan Kone igjen? Jeg har og Aarsag at sige det Madame! thi hun var imod mig saadan Kone, som - - - Ach jeg kand ikke tænke derpaa uden - - -

(Han græder igjen.)

MAGDELONE.

Ach den stakkels Mand kand ikke tænke paa sin Kone, uden han udøser Graad.

JERONIMUS.

Da sagde hun til mig: Du skal faae en ung Jomfrue her i Naboelavet, ved Navn - - - hvad er det deres kiære Dotter heeder?

MAGDELONE.

Hun heeder Leonore.

JERONIMUS.

Ja det var saa hun sagde: En ung Jomfrue ved Navn Leonore, som skal være dig en Trøst udi din Alderdom. Hvorpaa den salig Kone opgav sin kiære Siæl og døde.

(Han græder igjen høyt tillige med Magdelone.)

Dette Raad reflecterede jeg aldeles ikke paa, saasom mit fulde Forsæt var at leve ydermere udi eenlig Stand, for at begræde min Kones Død. Men for en Maanedes Tid siden, da jeg saae deres kiære Dotter paa Gaden, var det ligesom een stak en Kniv i mit Hierte, og ligesom jeg hørte min salig Kones Røst: Her er den Jomfrue, som skal være din Trøst i din Alderdom.

MAGDELONE.

Ach! er det mueligt? Man kand jo tydeligen see, at det er Himmelens Villie.

JERONIMUS.

Jeg gik derpaa gandske forvirret hiem, og søgte at slaae det af mine Tanker. Men hvad jeg tog mig for, saa stod denne Jomfrue mig stedse for Oyene, og disse Ord syntes at blive repetered for mig: Den Jomfru skal være dig til Trøst i din Alderdom.

MAGDELONE.

Ach Hr. Jeronimus! vi syndede jo mod Himmelen, om vi toge i Betænkning at give ham vor Dotter.

LEONARD.

Vær ikke saa hastig, min kiære Kone! det er en vigtig Sag, som man nøye maa betænke sig paa.

MAGDELONE.

Ej hvilken underlig Mand! hører du ikke at det er Himmelens faste og besluttede Raad, at vor Dotter skal have en Mand paa 60000 Rixdaler? Baade du og jeg ere for ringe til at sætte os op mod Himmelens Villie.

LEONARD.

Men vi kand ikke bortlove vor Dotter førend vi hører hendes Meening.

MAGDELONE.

Du est en Kielling, min Hierte! lad mig tale. See der, Hr. Jeronimus! der har han min Haand paa, at han skal have min Dotter.

JERONIMUS.

Jeg takker kiærligst Madame!

MAGDELONE.

Han kand forlade sig paa mit Løfte; thi hvorvel jeg er ikke den Kone, der vil betage min Mand sin Myndighed, saa piqverer jeg mig dog af⁸ at holde hvad jeg lover, saa at hvad jeg i de Maader siger, maa staae fast.

JERONIMUS.

Hun har et ædelt Hierte, Madame! og den Mand er lykkelig, der har saadan heroisk Kone.

LEONARD.

(sagte.)

Ja vist er han lykkelig. Jeg stakkels Mand maa føle det iblant.

MAGDELONE.

Hvad siger du Mand?

LEONARD.

Jeg siger intet andet, end at Tingen kand lade sig giøre. Men - - -

MAGDELONE.

Men, men! Kom Hr. Jeronimus, lad os gaae lidt ind sammen, for at tale videre i Eenrom derom. I har dog nærmere Vej til jer Huus igiennem vor Bagport. Leonore og Pernille! kommer ud, og bliver her til vi kommer tilbage.

(De gaaer ind.)

SCEN. 6

(Leonore. Pernille.)

LEONORE.

Jeg er bleven saa underlig, Pernille!

PERNILLE.

Hvi saa? Jomfrue!

LEONORE.

Over denne Visite Monsieur Jeronimus gjør os i Dag.

PERNILLE.

Det er jo noget som Jomfruen bør at glæde sig over; hun veed jo hvad det betyder.

LEONORE.

Det er sandt nok. Men hans Opførsel mod mig var saa selsom.

PERNILLE.

Hvi saa?

LEONORE.

Jeg havde Aarsage at fatte underlige Tanker om Manden, dersom jeg ikke havde vidst forud, at han kom for at frie for sin Stedsøn; thi han var selv udi en yderlig Confusion, spurdte mig om en hob Bagateller, som ikke vare værde at besvares, ja gav mig 2 a 3 Spørsmaal om den selv samme Ting, og endelig hver gang jeg vilde gaae ind for at kalde paa mine Forældre, holdt han mig tilbage, og sagde: nok et Ord min smukke Jomfrue.

8 Piqverer jeg mig dog af: er jeg dog stolt af

PERNILLE.

Dette altsammen finder jeg ikke at være noget, som man kand allarmere sig over. Hun kand vel eftertænke, at saasom han gaaer i saadant vigtigt Ærende, saa kand han ikke være saa fripostig⁹ som udi en anden ordinaire Visite. Ney Jomfru, vær kun nu ved et frit Mod, nu stunder jer Forløsnings Tid til.

LEONORE.

Jeg kand dog ikke beskrive hvor selsom han kom mig fore.

PERNILLE.

Og jeg kand ikke beskrive, hvor selsom hun kommer mig fore. Det er jo at giøre sig Griller over ingen Ting.

LEONORE.

Meener du da at det har intet at betyde?

PERNILLE.

Ej, bryd mig da ikke Hovedet meer, min hierte Jomfrue! Men see, der kommer hendes Forældre allene tilbage. Nu kand hun strax komme ud af Drømmen.

SCEN. 7

(Leonard. Magdelone. Leonore. Pernille.)

MAGDELONE.

Vi har haft en vigtig Materie¹⁰ for med denne Mand, dig angaaende, min Dotter!

LEONORE.

Mig angaaende?

MAGDELONE.

Ja, dig angaaende. Og jeg kand lade dig vide, at du snart kommer i Brudeseng.

LEONORE.

Jeg takker mine kiære Forældre, at de har Omsorg for min Velfærd.

MAGDELONE.

Kiender du ellers denne Mand som var her?

LEONORE.

Ja jeg kiender ham saa løsligen.

MAGDELONE.

Veedst du hvad hans Ærende var?

LEONORE.

Jeg har kunnet giette mig til det.

MAGDELONE.

Det var et Tilbud som man ikke kunde forkaste; thi først er det en skikkelig Person.

---

9 Fripostig: frimodig

10 Materie: emne

LEONORE.
Det er jeg forsikred om.

MAGDELONE.
For det andet har han store Midler.

LEONORE.
Midlerne veed jeg ikke ere saa store.

MAGDELONE.
Jeg veed det; og for det tredie har han ladet see Prøver paa hvad Ægtefælle han vilde blive.

LEONORE.
Hvad Prøver? det staaer mig aldeles ikke an, at han har ladet see Prøver paa andre.

MAGDELONE.
Ja vist har han ladet see Prøver; thi han kom mig til at græde, da han talede om sin sidste Kone.

LEONORE.
Mamma tar feil, han har aldrig været gift.

MAGDELONE.
Hvad vil du disputere¹¹ mig mod det, som jeg veed bedre? Han har været to gange gift.

LEONORE.
Mamma maa forsikre sig paa, at han aldrig har været gift.

MAGDELONE.
Ej hvad Snak! meener du da, at den store Stedsøn han har, er voxen op i hans Hauge?

LEONORE.
Har Leander Stedsøn?

MAGDELONE.
Din tilkommende Kiæreste heder ikke Leander, men Jeronimus.

LEONORE.
Er det ikke Sønnen, som Mamma taler om?

MAGDELONE.
Ney mit Barn! det er Faderen, som jeg taler om; Det er Faderen som frier, det er Faderen som har faaet Løfte paa dig, og det er Faderen som du skal dantze til Brudeseng med.

PERNILLE.
Og jeg siger, at det er Sønnen som frier, og at det er Sønnen som hun skal faae Løfte paa, og at det er Sønnen som hun skal dantze til Brudeseng med.

MAGDELONE.
Hør du Næseviis! hvad kommer saadant dig ved?

PERNILLE.

---

¹¹ Disputere: diskutere

Det kommer mig saa meget ved, at jeg aldrig gir mit Samtykke der til.

MAGDELONE.

Du skal nok troe at man spør om dit Samtykke.

PERNILLE.

Jeg skal før vride Halsen om paa hende, førend hun skal faae den gamle Skielm¹².

MAGDELONE.

Tør du kalde en brav Mand Skielm, din Laptaske? en Mand der har saadan Reputation? der har levet saa kiærlig udi sine forrige Ægteskabe, saa at han ikke kand høre tale om sin sidste Kone uden Taarene strømme ham paa Kinden?

PERNILLE.

Ach min hierte Madame! lad jer ikke bedrage af et falskt Skin. I kiendte jo en vis Mand her i Gaden, der pryglede tre Koner ihjel, og dog hver gang een af dem døde, hylede og græd han som et afsindigt Menneske, og ved saadan skinhellig Opførsel kom uformodentligen til at blive gift den fjerde gang.

MAGDELONE.

Det er noget andet. Han var et bekiendt Skarn.

PERNILLE.

Jeg har, min Troe, lidt bedre Tanker om denne Jeronimo. Jeg troer, de ere Skielmer tilsammen.

MAGDELONE.

Hør, Mand! kand du taale at en Tienestepige overfuser mig saaledes?

LEONARD.

Hør, Pernille! det lader ilde, at du saaledes overfuser din Madame.

MAGDELONE.

Og det lader ilde at min Mand er saadan Mæhæ. See engang hvor han griber sig an¹³! Hør, Pernille! jeg har klækket dig op i mit Huus fra din Barndom, og jeg er din Moder Tak-skyldig, efterdi hun opfostrede min Dotter udi min Fraværelse, da jeg og min Mand var udi Tydskland, hvorfore jeg vilde nødig slaae Haanden af dig, og drive dig af Huset. Men hvis du fremturer med saadan Studsig¹⁴, nødes jeg til at vise dig Dørren.

PERNILLE.

Min kiære Madame! just fordi hun har beviset mig saa meget got, og just fordi jeg er opklækket med hendes Dotter, just derfor kand jeg ikke see at man arbeider paa hendes Ulykke og Fordervelse.

MAGDELONE.

---

12 Skielm: slyngel

13 Griber sig an: anstrenger sig

14 Studsig¹⁴: opsætsighed

Du priimer¹⁵, Pige! er det at arbeide paa hendes Ulykke og Fordervelse, at skaffe hende en Mand paa 60000 Rixdaler?

PERNILLE.

Jer Dotter gjør ilde om hun tar saadan Mand for Penge, thi hun trenger ikke til hans 60000 Rixdaler, eftersom hun selv har Midler; hvorfor saadant Ægteskab er lastværdigt af hende udi dobbelt Henseende, først, efterdi hun seer ikke efter Fornøyelse, men efter Penge, for det andet, efterdi hun der ved bestiaeler mig og andre fattige Piger det, som Naturen har beskikket os.

MAGDELONE.

Hvad har Naturen beskikket dig?

PERNILLE.

Naturen vil at det eene skal bøde paa det andet, for at holde Verden sammen, og derfor byder saadan giftesyg gammel Knark at tage en fattig Pige, som kand blive lykkelig ved 60000 Rixdaler, ikke en rig Jomfrue, der ikke trenger dertil.

MAGDELONE.

Du skal nok see at en rig Mand paa 60000 Rixdaler tar en Tienestepige som du est.

PERNILLE.

Partiet kunde ikke være saa meget u-lige; thi bringer han Penge med sig, saa bringer han ogsaa Hosten, Harken og et gammelt usundt Legeme med sig; og bringer jeg Fattigdom med mig, saa bringer jeg ogsaa Ungdom og et sundt Legeme, saa at det eene kand ballancere mod det andet. Ach Madame! Verden er gall nok, lad os ikke hielpe til at gjøre den meer forkeered; thi at gifte unge rige Jomfruer med bemidlede gamle Mænd, er jo ikke andet end paa den eene Side at fylde Landet op med Ammer¹⁶, og paa den anden Side med Hanredere.¹⁷

MAGDELONE.

Det er forblommed talet. Jeg veed ikke hvad du vil sige dermed.

PERNILLE.

Naar de rige unge Jomfruer tager os de bemidlede gamle Mænd bort for Næsen, saa følger deraf, at vi fattige Piger ingen Lykke kand gjøre ved Giftermaal, og at vi gaaer saa længe indtil vi blive kiede af os selv, og af Desperation lader os gjøre til Ammer.

MAGDELONE.

Hvilken forbandet Snak!

PERNILLE.

Og naar man tvinger saadan rig Jomfrue at ægte en gammel Mand, det er jo ikke andet end at formere Hanreders Tall.

MAGDELONE.

---

15 Priimer: vrøvler

16 Amme: en kvinde, der giver bryst til en andens barn.

17 Hanreder: hanrej – en mand hvis kone er ham utro.

Min Dotter er alt for vel optugtet til at hun skulde være sin Mand u-troe.

PERNILLE.

Og jeg holder for, at hun var meget ilde optugtet, hvis hun ikke gjorde ham til Hanreder. Ja, jeg siger for min Part, at jeg skulde aldrig kiendes ved hende, hvis hun ikke gjorde det. Vil nu Madamen kun spørge Jomfruen selv, saa skal hun høre, at hun er af samme Meening. Er det ikke sandt Jomfrue?

(Leonore sukker.)

PERNILLE.

Jo hører Madamen vel, hun tier og samtykker.

MAGDELONE.

Hør, Pernille! jeg merker nok, at du ikke blir gammel i mit Huus, thi din Uforskammenhed gaaer for vit.

PERNILLE.

Man maa jo i alting høre hvad som kand siges pro og contra, og allermest i saadan vigtig Sag.

MAGDELONE.

Det er sandt nok; men jeg hører dig intet solide at tale mod dette Ægteskab, thi først er han en rig Mand, og saadant er ikke en ringe Post at see efter, naar man vil gifte sig.

PERNILLE.

Ach Madame! det er jo at giøre Ægteskab til et Kiøbmandskab. Jeg for min Part, om jeg var Præst, viede jeg dem aldrig sammen, og om jeg endeligen blev nødted dertil, gjorde jeg Brudevielsen saaledes: først tilspørger jeg eder Jomfru Leonora! om I vil gifte eder med denne gamle Mands Vexler, Obligationer, rede Penge, Prioriteter, Posterioriteter¹⁸ etc.

MAGDELONE.

Slidder Sladder! Manden er ikke stort over 60 Aar. Hun kand endnu faae Børn med ham.

PERNILLE.

Vist kand hun faae Børn, det skal have gode Veje¹⁹, endskiønt han var 100 Aar gammel; kand ikke een, saa kand en anden. Og naar Hr. Jeronimus klager sig derover, gir man ham Regres²⁰ til Forælderne, som dem, der have saalt ham falske Vahre, hvormed en gammel Mand ikke var tient.

MAGDELONE.

Det er lutter Pølse-Snak, du taler; var Manden 90 eller 100 Aar gammel, saa kunde det være noget.

PERNILLE.

Min kiære Madame! hvis han var 100 Aar, skulde jeg ikke tale et Ord derimod; thi saa kunde hun have Forhaabning dis snarere at blive Enke.

---

18 Posterioriteter: vrøvleord, der er dannet som modsætning til det foregående. lat. prior, den tidligere, første etc.; posterior, den senere, efterfølgende, bageste; posteriora - Bagdelen

19 Det skal have gode veje: det skal nok gå

20 Regres: erstatningskrav

MAGDELONE.

Det maa være, hvad det være vil, saa har jeg givet Manden mit Løfte, hvilket jeg aldrig bryder.

PERNILLE.

Det er Synd, at love at slaae sin Dotter ihjel, men det er endnu større Synd, at holde saadant Løfte.

MAGDELONE.

Ikke et Ord nu meer, Pernille! jeg har haft all for stor Taalmodighed i at høre paa din Sladder. Og du, min Dotter, jeg haaber, at du ingen Ulydighed lar see mod dine Forældre; thi først synder du dermed, for det andet hielper det dig ikke, thi jeg har givet min Haand og Løfte til den gode ærlige Mand, hvilket jeg ingenlunde bryder. Jeg vil nu forlade dig lidt, for at give dig Stunder at betænke din Velfærd.

SCEN. 8

(Leonore. Pernille. Henrich.)

LEONORE.

Ach Himmel! jeg er om en Hals²¹, Pernille! hvis denne Storm ikke kand afvendes.

PERNILLE.

Vi maa bruge alle vore Konster, paa det at - - - Men der seer jeg Leanders Henrich. See engang hvor tyvagtig han lister sig frem, ligesom han havde noget Skielmstykke fore.

HENRICH.

Hun plejer gierne staae at kaage efter²² Mandfolk i Dørren paa disse Tider.

PERNILLE.

Det er mig, han taler om.

HENRICH.

Men nu har Fanden hende henne.

PERNILLE.

Jeg er dog ikke saa langt borte, om den blinde Bertel vilde see sig om.

HENRICH.

Ach havde jeg nu et Ønske! Jeg vidste nok, hvad det skulde blive; jeg vilde hverken ønske mig Rigdom eller Høyhed.

PERNILLE.

Jeg gad gierne vide, hvad det Ønske skulde blive.

HENRICH.

Jeg vilde ønske, at der stod Ild udi Rumpen paa Pernille.

PERNILLE.

Gid du faae en Ulykke for dit Ønske!

HENRICH.

---

21 Om en hals: fortabt

22 Kaage efter: kigge efter

Saa kom hun ud, og jeg fik hende i Tale.

PERNILLE.
Henrich! kom nærmere.

HENRICH.
Ej Mademoiselle! er hun der? nu stod jeg og talede om hende med største Respect.

PERNILLE.
Jeg hørte det nok. Du skulde, min Troe, have haft et par Ørefigen for Umagen, hvis jeg ikke behøvede din Hielp i denne ulyksalige Tilstand vi ere udi.

HENRICH.
Hvad fattes jer da²³?

PERNILLE.
See engang paa Jomfruens Ansigt, om du kand spaae, hvad hende fattes.

HENRICH.
Jomfruens Ansigt seer ud til Regn. Men hvad Pokker! er det nu Tid til at henge med Hovedet? Hr. Jeronimus har jo været at frie i Dag.

PERNILLE.
Det er sandt nok, og just derfor henger vi med Hovedet.

HENRICH.
Det er dog nogle underlige Dyr disse Fruentimmer. Naar de kommer til at besidde det, som de længe have attraaet, saa skionne de ikke derpaa. Men fik han ikke Løfte af Forældrene?

LEONORE.
Jo vist fik han Løfte, Henrich! men Ulykken er, at han friede for sig selv.

HENRICH.
Hvad! friede han for sig selv?

LEONORE.
Ja vist. Og mine Forældre har ladet sig forblinde af hans Penge, og opoffret all min Fornøyelse.

HENRICH.
Det bekiender jeg var det hæsligste Skielmstykke, som nogensinde kunde bedrives. Hans Søn betroer ham sin Velfærd udi Hænderne, og han spiller ham saadant Puds. Ach, gid jeg var Byefoged ikkun udi tre Dage, at jeg kunde have den Fornøyelse at dømme saadan Skielm til Galgen!

PERNILLE.
Ja gid du var Byefoged, Henrich!

HENRICH.
Ja jeg skulde faae ham til at dantze andensteds hen, end til Brudeseng. Min Herre merkede af hans Taushed, da han kom hjem, at Sagen maatte ikke være gandske rigtig, og derfor bad mig gaae hid; men han kunde

---

23 Hvad fattes jer da: hvad er der da galt?

ingenlunde have drømt om saadant. Jeg maa strax hiem, for at erkyndige²⁴ ham om dette, at man i tide kand hitte paa noget Raad.

PERNILLE.

Kommer hid tilbage om en Time, at vi kand overlægge Tingen med hinanden.

(De gaaer.)

ACTUS II

SCEN. 1.

(Leander. Henrich. Leonore. Pernille.)

LEANDER.

Ach Himmel! er det mueligt, at en Far kunde spille saadant hæsligt Skielmstykke mod sin Søn?

HENRICH.

Alting lader sig practisere i disse Tider; men ellers er det et af de groveste Stykker jeg nogensinde har hørt tale om. Men der seer jeg Jomfruen og Pernille.

LEONORE.

Ach min kiære Leander! i hvilken Ulykke ere vi ikke geraadne.

LEANDER.

Vi ere i ingen Ulykke geraadne, naar Jomfruen kun vil bevæbne sig med Bestandighed²⁵.

LEONORE.

Ach Leander! I veed ikke, hvilke haarde Forældre jeg haver.

LEANDER.

Det bekiender jeg ere trøstelige Ord at høre af sin forlovede Kiæreste.

LEONORE.

Men min hierte Leander!

LEANDER.

Kald mig ikke hendes Hierte, kald mig hendes Stedsøn.

LEONORE.

Driv dog ingen Spot med mig.

LEANDER.

Det være langt fra, at jeg skulde drive Spot med min Stedmoder.

LEONORE.

Hør dog, kiære Leander!

LEANDER.

Hvad befaler min kiære Mamma?

---

24 Erkyndige: underrette

25 Bestandighed: udholdenhed

LEONORE.

Ach mit Hierte vil briste i mig.

LEANDER.

Jeg forsikrer om, at jeg skal blive hende en lydig Søn.

LEONORE.

Ach! dette gaaer over min Taalmodighed. Saa gak da jer Vej og gjør hvad jer lyster.

LEANDER.

Vil hun da saa forlade mig?

LEONORE.

Jeg gjør ham jo en Tieneste dermed.

LEANDER.

Lad mig da tale et Ord.

LEONORE.

Hvad befaler min kiære Stedsøn?

LEANDER.

Ach! er det mueligt at jeg skal høre saadanne Ord?

LEONORE.

Det er jo den Titel han selv forlanger.

LEANDER.

Allerkiæreste Leonore! vend mig ikke meer Ryggen.

LEONORE.

Kald mig ikke allerkiæreste Leonore, kald mig jer Sted-Moder.

LEANDER.

Ach mit Hierte vil briste i mig.

LEONORE.

Giv jer kun tilfreds, jeg forsikrer, at jeg skal blive jer en god Stedmoder.

PERNILLE.

Ney dette gaaer forvit.

HENRICH.

Det er uforskammed.

PERNILLE.

Jeg havde tænkt paa at opfinde noget til jer Frelse, men nu maa I gaae jer egen Gang.

HENRICH.

Jeg skal min Troe ey heller bryde mit Hovet for jer skyld.

PERNILLE.

Kom, lad os gaae fra dem, Henrich!

HENRICH.

Ja, jeg gaaer min Gang.

(Ligesom Leander og Leonore har gaaet efter hinanden, saa gaaer de nu efter Henrich og Pernille.)

LEANDER.

Vil hun saa forlade os Pernille?

PERNILLE.

Han vil jo ikke have det anderledes.

LEONORE.

Kand du bære det over dit Hierte, Henrich?

HENRICH.

Ach ja, meer end det.

LEANDER.

Pernille!

PERNILLE.

Monsieur!

LEONORE.

Henrich!

HENRICH.

Jomfrue!

LEANDER.

Jeg forlader mig paa dig Pernille.

PERNILLE.

Da er I ikke ilde bedragen²⁶!

LEONORE.

All min Velfærd er i dine Hænder, Henrich.

HENRICH.

Da er den min Troe i slette Hænder.

LEANDER.

Forsmaaе ikke den Ring, min hierte Pernille!

LEONORE.

Forsmaaе ikke den Tobaksaase, lille Henrick!

PERNILLE.

Hvad skal vi giøre, Henrich?

HENRICH.

Det lader saa ilde, at være længe vred.

---

26 Ikke ilde bedragen: ikke så lidt narret

PERNILLE.

Saa gaaer da strax hen at bede hinanden om Forladelse.

LEANDER.

Forlad mig, hierte Jomfru, at jeg talede hende saa haardt til.

LEONORE.

Forlad mig ogsaa, kiære Leander, at jeg svarede ham noget u-besindigen.

(De omfavne hinanden.)

PERNILLE.

Nu Henrich! nu har du faaet Penger paa Haanden, nu maa du give dig til Arbeide.

HENRICH.

Hun har ogsaa faaet Penge paa Haanden, lad nu see, hvad hun kand gjøre.

PERNILLE.

Jeg er disvær ikke saa frugtbar paa Intriguer²⁷.

HENRICH.

Det er dog rart²⁸ at finde en Kammerpige, som ikke intriguerer. Lad kun mig raade; men jeg maa have et par Dages Tid.

LEONORE.

Ach Henrich! Den gamle Frier kommer her om en halv Time.

HENRICH.

Jeg takker Jomfruen for de høye Tanker, hun har om min Capacitet²⁹; men en halv Time vil ikke forslaae for mig til saadant stort Verk. Alt hvad her er at gjøre imidlertid, er, at I med grædende Taarer beder Hr. Jeronimus staae fra sit Forsæt; og hvis det ikke kand hielpe, da maa I gjøre jer upasselig paa en Dags Tid eller to, imidlertid hitter jeg nok paa Raad. Gaaer nu bort saa længe, og lad mig være lidt i Roe.

SCEN. 2

HENRICH.

(spadserende.)

---

27 Intriguer: intriger, list, kneb

28 Rart: sjældent

29 Capacitet: evne

Jeg har en hob Anslag i mit Hoved, men jeg veed ikke hvilket er best. Leander maa enlevere³⁰ Jomfruen - - - ney, det er Lapperie.

(Gaaer og spadserer igien.)

Jomfruen maa sige at hun laver til Barsel med Leander - - - ney, det er og Lapperie, det er kun Galgenfrist.

(Spadserer igien.)

Jomfruen maa rebellere mod sine Forældre - - - ney, det er ogsaa Lapperie, thi hun er alt for kleinmodig³¹ dertil.

(Spadserer igien.)

Jomfruen maa - - - ney, det er ogsaa Skarn. Hvilken forbandet slyngelagtig Hierne jeg har!

(Spadserer igien.)

Ret nu troer jeg, at jeg hitter paa noget. Hr. Jeronimus er her under³²! han skal hænges! ja han er allerede hængt! Mig rinder noget i Sinde: Jomfru Leonore er udi sin Barndom bleven opfostred hos Pernilles Moer; det samme gir mig Anledning til en Intrigue, som er uden Lige. Men jeg maa have andre udi Ledtog med mig; jeg maa hen at hverve 3 a 4re Ertz-Spidsbuber³³, som er værre end jeg. Men der seer jeg den gamle Skielm komme. Jeg maa gaae til side, at han ikke seer mig.

SCEN. 3

(Jeronimus naragtig udpynted. Leonard. Magdelone.)

JERONIMUS.

Jeg har, min Troe! taalt hver Minut siden jeg gik herfra. Jeg meener, naar Jomfruen seer mig saa smukt pynted, saa skal hun nok faae Lyst til mig. Men jeg maa banke paa.

(Banker paa, og Forælderne kommer ud.)

MAGDELONE.

Velkommen igien min kiære tilkommende Svigersøn! han kommer hastigere, end vi havde ventet.

JERONIMUS.

Hvo som er forliebt, min allerkiæreste Mamma, gaaer for fulde Seyl.

MAGDELONE.

---

30 Enlevere: bortføre

31 Kleinmodig: forsagt, stille

32 Er her under: nu har jeg ham

33 Ertz-Spidsbuber: ærkeslyngler

Det er mig kiært, at han er forliebt.

JERONIMUS.

Gid det var hendes Dotter ligesaa kiært!

MAGDELONE.

Bær kun ingen Bekymring derover, hun skal nok blive forliebt. Han seer jo ud som en nye 4 Skilling.

JERONIMUS.

Jeg takker Gud for en god Skabning. Jeg har ellers ikke været en u-behagelig Mand i min Ungdom.

MAGDELONE.

Hand er sommænd endnu ikke u-behagelig; men Gemyttet og Velstand er det meste, man maa see efter.

JERONIMUS.

Det er sandt, jeg sidder udi god Velstand, og jeg har, uden at rose mig selv, saa nobelt et Gemyt, som der kand ligge udi noget Menneske.

MAGDELONE.

Hr. Jeronimus har ladet see Prøver derpaa. Men nu vil jeg strax kalde paa min Dotter, at han udi Eenrom kand tale med hende. Leonore og Pernille, kommer ud!

(De kommer ud.)

MAGDELONE.

Hør, min Dotter! hvis du beegner³⁴ den gode Mand ilde, og gjør ham en suur Mine, skal jeg aldrig kiende dig for mit Barn. Nu forlader vi dig, at du kand tale med ham i Eenrom.

SCEN. 4

(Jeronimus. Leonore. Pernille. Pernille sætter tvende Stoler for Jeronimus og Leonore, og selv posterer sig bag ved Jeronimi Stoel.)

JERONIMUS.

Saasom jeg har af adskillige kiendelige Merker fornummet, at Himmelen selv har beskikket mig hende til min Glæde og Fornøjelse udi min Alderdom, saa er jeg nu hidkommen, for at aabne mit Hierte for hende, og at begiære hende til min Ægtefælle.

LEONORE.

Det kand være, at Hr. Jeronimus har haft saadanne Indskydelser. Jeg derimod har fornummet af adskillige Merker, at Himmelen ikke har beskikket mig ham til Glæde og Fornøjelse i min Ungdom.

JERONIMUS.

Jeg kand sige min hierte Jomfru! at jeg aldrig har tænkt paa at gifte mig, siden jeg mistede min sidste salig Kone, med hvilken jeg levede udi saadant kiærligt Ægteskab, saa at det rygtedes over den heele Stad.

PERNILLE.

Jeg er, u-værdig, en liden Part af Staden; men jeg har dog intet hørt tale derom.

JERONIMUS.

Jo det er bekiendt nok. Hvad jeg vilde, det vilde og den Guds Engel, og hvad den Guds Engel vilde, det vilde og jeg; saa at der var kun een Siæl udi tvende Legemer. Men Ach! den halve Siæl er nu borte, Ach! Ach!

---

34 Beegner: behandler

LEONORE.

Men var det da ikke best at Hr. Jeronimus forblev udi eenlig Stand, paa det at de tvende adskildte halve Siæle kunde foreenes igjen i det andet Liv?

JERONIMUS.

Det var saa mit Forsæt; men hvo kand modstaae Himmелens Villie?

LEONORE.

Men skulde det dog være mueligt, at det kunde være Himmелens Villie?

JERONIMUS.

Ja, jeg har mange Prøver derpaa. Min salig halve Siæl sagde til mig paa sit yderste: Græd ikke mit Barn! du skal blive gift med en ung Jomfrue, som skal blive dig til Trøst i din Alderdom.

PERNILLE.

Men nævnede hun da Jomfruen ved Navn, og sagde, at hun heedte Pernille?

JERONIMUS.

Ja mænd gjorde hun saa; thi saa faldte hendes Ord: Din Pernille skal være dig til Trøst i din Alderdom. Dette reflecterede jeg dog intet paa, førend jeg længe derefter saae Jomfruen første gang paa Gaden; thi da var det, ligesom een stak en Kniv i mit Hierte, og ligesom jeg hørte en Røst sigende: Der er den Jomfru Pernille, som du skal blive lykkelig ved.

PERNILLE.

Saa vit som jeg hører af alt dette, saa gaaer Hr. Jeronimus ikke ret; thi Jomfruen heder Leonore.

JERONIMUS.

Hør, Mademoiselle! jeg taler ikke til hende, jeg taler til Jomfruen.

(Vender sig til Leonore igjen.)

Og siden den Tid har den smukke Jomfrue Dag og Nat staaet mig for Oyene, saa at jeg ingen Roelighed har haft, førend jeg har faaet Tilsagn paa hende af hendes Forældre.

PERNILLE.

Ach, hvad er der dog en hob onde Mennesker udi denne Stad!

JERONIMUS.

Hvi saa?

PERNILLE.

Der findes adskillige, som sige, at Hr. Jeronimus kom hid for at frie for sin Stedsøn.

JERONIMUS.

Det er usandfærdigt. Det er kun onde Menneskers Snak.

PERNILLE.

Jeg siger det og; men om saa var, at man kunde bevise, at han havde Commission at frie for sin Stedsøn, kunde det da være Himmелens Villie, at han skulde frie for sig selv?

JERONIMUS.

Jeg taler med Jomfruen, Mademoiselle.

LEONORE.

Enten Hr. Jeronimus har haft saadan Commission, eller ey, saa kand jeg sige dette, at jeg har allerede givet mit Hierte bort til hans Stedsøn, Monsieur Leander.

JERONIMUS.

Jeg skulde ikke disrecommendere³⁵ min Stedsøn, men jeg maa sige det, som Sanden er, at det er et Parti, som er hende ikke tienligt.

LEONORE.

Han er min Lige moxen³⁶ af Alder og af Stand, og jeg har fundet et redeligt Gemyt hos ham.

JERONIMUS.

Hvis hun kiendte ham saa vel som jeg, da havde hun ikke de Tanker.

PERNILLE.

Er han Hr. Jeronimi Stedsøn?

JERONIMUS.

Ja vist, han er min Stedsøn.

PERNILLE.

Man kand nok høre det paa Recommendationen.³⁷

JERONIMUS.

Hør, Mademoiselle, jeg taler med Jomfruen, og ikke med hende. Jeg siger dette, min kiære Jomfru! hun bliver u-lykkelig med ham.

LEONORE.

Jeg vil vove paa det samme. Tilmed har jeg gjort ham Ægteskabs Løfte, som jeg ikke kand bryde.

JERONIMUS.

Det er skeed uden hendes Forældres Samtykke, hvilken udfodres til saadant Løftes Gyldighed.

LEONORE.

Kand han vel vente sig andet end et u-lyksaligt Ægteskab, som han vil tvinge sig til?

JERONIMUS.

Ej Jomfru! mange lade sig trække til Brudeseng, men blive siden meget fornøiede.

LEONORE.

Han skal aldrig blive fornøied med mig.

JERONIMUS.

Den Bitterhed vil forgaae med Tidens Længde.

---

35 Disrecommendere: tale nedsættende om

36 Moxen: næsten

37 Recommendationen: anbefalingen

PERNILLE.

Om der aldrig vare flere Horn til i Byen, saa skal I min Troe faae dem; det skal jeg sørge for.

JERONIMUS.

I skal ikke faae Lov til at komme inden min Dør-Tærskel.

PERNILLE.

Jeg skal ind, om jeg skal ned igiennem Skorsteenen.

LEONORE.

Ach Hr. Jeronimus! jeg beder ham med grædende Taare, at han staaer fra sit Forsæt.

JERONIMUS.

Det er mig ikke mueligt.

LEONORE.

Vil han da giøre mig u-lykkelig?

JERONIMUS.

Ingenlunde. Jeg vil heller giøre hende lykkelig.

SCEN. 5

(Leonard. Magdelone. Jeronimus. Leonore. Pernille.)

MAGDELONE.

Nu min kiære tilkommende Svigerson! hvordan er han fornøyd med min Dotter?

JERONIMUS.

Heel slet, Madame! thi hun har erklæret tydeligen, aldrig at ville elske mig.

MAGDELONE.

Og jeg erklærer tydeligen, at hun aldrig skal elske nogen anden. Hør du vanartige Menneske! gid jeg aldrig havde bragt dig til Verden, for den Hierte-Sorg du giør mig.

LEONORE.

Gid jeg ogsaa aldrig var bragt til Verden, formedelst den Ulykke mine Forældre vil styrte mig udi.

MAGDELONE.

Er det Ulykke at skaffe dig en brav bemidled Mand?

LEONORE.

Penge uden Fornøjelse er kun et slet Boeskab udi Ægte-Stand.

MAGDELONE.

Ja, der har vi det. I forliebte Piger seer kun efter Ungdom og kiønne Ansigter, derudi meener I jer Fornøjelse vil bestaae; men naar den første Heede er over, begynder vi, men alt for silde, at begræde vor Daarlighed, saa at den hæftige Kjærlighed forvandles til Had og U-eenighed i Ægteskab. Tvert imod, naar man gifter sig for at komme i Velstand, voxer Kiærligheden til jo meer og meer, saa at endogsaa den, som syntes grim tilforn, vil stikke i Øyene³⁸ saa tit vi betragter den Velstand han har sat os udi.

LEONORE.

Men min hierte Mamma!

---

38 Stikke i øyene: ser fortryllende ud

MAGDELONE.

Men min hierte Dotter! du est alt for ung til at dømme om din egen Velfærd. Dine Forældre seer bedre, hvad dig tiener, end du selv.

JERONIMUS.

Jeg haaber, at naar vi have været gifte en Maaned sammen, at hun ikke skal ville bytte mig med den galanteste unge Karl.

MAGDELONE.

Det samme haaber jeg ogsaa, og derfor beder Hr. Jeronimus, at han vil komme hid i Aften med Notario for at underskrive Ægteskabs Contracten.

JERONIMUS.

Jeg vil da hiem at gjøre alting reede, for at være færdig til bestæmte Tid.

MAGDELONE.

Adieu saa længe. Kom nu kun ind min Dotter, og lav dig til. Nu har du hørt Dommen afsagt.

SCEN. 6

HENRICH.

(alleene.)

Alting er i Beredskab. Jeg har hvervet 4 Personer, som er Kiernen af det heele Menneskelige Kiøn; Jeg gik forud, paa det at ingen skulde see mig gaae med dem paa Gaden. Noget for samme Tid, som jeg faaer at høre at Hr. Jeronimus kommer for at underskrive Ægteskabs Contracten, skal Comoedien gaae an, og naar det er skeed, skal Pernilles Moer komme her, for at aabenbare den heele Handel, og confundere³⁹ den gamle Frier. Eet bliver staaer mig for Øyene, om jeg skal aabenbare for Leander min Intrigue. Aabenbarer jeg ham den, saa bliver Historien ikke nær saa anseelig, som den ellers kunde blive, og aabenbarer jeg ham den ikke, saa kand han, maa skee, bevæges til at forlade Jomfru Leonore, og dermed forspille det heele Kort. Men jeg kiender hans gode ærlige Gemyt, og er vis paa hans Bestandighed; hvorfor jeg intet vil aabenbare ham, paa det at hans Dyder kand skinne dismeer. Men der seer jeg disse hæderlige Mænd komme.

SCEN. 7

(Henrich. 4 Gaudiebe⁴⁰.)

HENRICH.

(rangerende dem i Orden.)

Mandhafte⁴¹ og Høylærde Mænd! Her er det Sted, hvor I skal viise Prøver paa jer Forstand og Dygtighed. Eders berømmelige Blessurer⁴² viser, at I ere alle erfarne Mænd, der ikke behøves at opmuntres og undervises

---

39 Confundere: forvirre

40 Gaudiebe: gavtyve, bedragere

41 Mandhafte: mandige, kække

42 Blessurer: sår

af en u-lærd ringe Person, som jeg. Hvorfore jeg allene har kaldet jer sammen for at vise jer Stedet, hvor denne berømmelige Gierning, som jeg har for, skal bedrives. En af jer skal agere Munk, en anden en gammel Kierling, den tredje en Notarius. Maatte jeg spørge om hans Navn?

1. GAUDIEB.
(med et Plaster paa Øyet.)

Mit Navn er Brenneisen⁴³.

HENRICH.
Det er et Navn, som promitterer⁴⁴, at der er noget got hos ham. Hvilken Person vil han paatage sig?

1. GAUDIEB.
Jeg vil nok være Notarius; thi jeg har studeret mine Jura med saadan Iver, at jeg har mistet mit ene Øye, hvorvel onde Mennesker sige, at jeg har faaet den Skade af den Tvistighed, som jeg engang havde med en Byfoget.

HENRICH.
Got. Hvad er hans Navn, Monsieur?

2. GAUDIEB.
(med en Pukkel)

Mit Navn er Radelzier⁴⁵.

HENRICH.
Kand han tage sig paa at være Munk?

2. GAUDIEB.
Ja, det er min ringeste Konst; men det maa skee i Dag, thi i Morgen faaer jeg ikke Stunder, eftersom jeg skal hen og aflegge nogle eedlige Vidnesbyrd for trende⁴⁶ differente⁴⁷ Retter.

HENRICH.

---

43 Brenneisen: brændejern (bøddelen brugte et brændejern til at brænde et tyvemærke i den skyldiges pande)

44 Promiterer: lover

45 Radelzier (Tysk): "Hjulpryd" – henvisning til den straf, hvor forbryderens krop blev lagt på hjul og stejle til radbrækning.

46 Trende: tre

47 Differente: forskellige

Kiender I da de Folk I skal sværge for?

2. GAUDIEB.

Ach ney! Jeg tiener alle Mennesker.

HENRICH.

Det bekiender jeg er et stort Merke paa Tienstagtighed. Men hvad er hans Navn, Monsieur?

3. GAUDIEB.

(med en Krykke.)

Mit Navn er Galgenfrist.⁴⁸

HENRICH.

Han kommer til at agere den gamle Kierling, efterdi han bruger Krykker. See der I gode Venner, der har enhver af jer en Ducat paa Haanden; naar Intriguen er spilled, skal I faae dobbelt saa meget. Giører jer nu færdige til jeg varer jer ad, og naar Tid er, skal jeg komme til jer for at føre jer an.

ACTUS III

SCEN. 1

(Henrich, som en Munk. En anden Munk. Leonard. Magdelone.)

HENRICH.

Hold nu kun gode Miner, og lad mig føre Ordet. Her skal vi have Manden i tale.

(Banker paa.)

LEONARD.

Vil disse ærværdige Patres tale med mig?

HENRICH.

Maatte jeg tage mig den Frihed at spørge om hans Navn? Er I ikke Hr. Leonard?

LEONARD.

Jo, mit Navn er Leonard.

HENRICH.

Heder hans gode Kiæreste ikke Magdelone?

LEONARD.

Jo, hun heder Magdelone.

HENRICH.

Maatte jeg videre spørge, om han ikke har en Dotter ved Navn Leonore?

LEONARD.

Jo, hun heder Leonore. Jeg hør, Hr. Pater kiender mit heele Huus.

HENRICH.

Maatte jeg videre spørge, om han meener, at det er hans Dotter?

LEONARD.

---

⁴⁸ Galgenfrist: dvs. kort udsættelse af henrettelse i galgen.

Er jeg hendes Far, saa maa hun endeligen være min Dotter.

HENRICH.

Bene⁴⁹, lidt Taalmodighed, min Herre! Maatte jeg fremdeles spørge, om han ikke meener at have en Pige ved Navn Pernille?

LEONARD.

Jo min Siæl baade har jeg, og meener jeg at have saadan Pige.

HENRICH.

Maatte jeg videre spørge, om samme Pige ikke meener at have en Moer ved Navn Lucie?

LEONARD.

Men maatte jeg videre spørge, om Hr. Pater meener, at jeg er skabt til at spille Giæk med?

HENRICH.

Ingenlunde, min Herre. Alle disse Spørgsmaal ere ikke omsonst. Jeg og denne ærværdige Pater Merian ere hidkomne for at aabenbare en selsom Historie, som vil rygtes over det heele Land.

LEONARD.

Hvad skal det da være?

HENRICH.

En Historie, som vil give Anledning til Reformation udi en Sædvane, hvis Misbrug man heraf seer.

LEONARD.

Jeg kand intet sige derom, førend jeg hører det.

HENRICH.

Vor heele Orden har i Sinde at forestille Øvrigheden, at den samme onde Skik maa afskaffes.

LEONARD.

Ach jeg beder, ærværdige Pater vil gjøre det kort; thi jeg brænder af Begiærlighed efter at vide, hvad det er.

HENRICH.

En gammel Kone, ved Navn Lucie, som boede en halv Miil uden for Byen, blev udi disse Dage syg, og derfor havde Bud efter mig, saa vel som efter denne ærværdige Pater Merian, for at aabenbare noget, som laae hende paa Hiertet; hvilket ogsaa skeede. Det samme var Hr. Leonard og hans Huus angaaende.

LEONARD.

Hvad var det da? ærværdige Pater!

HENRICH.

Det understaaer jeg mig ikke at sige ham.

LEONARD.

Ach Himmel! hvortil tiener da dette Præludium⁵⁰?

---

49 Bene (Latin): godt

50 Præludium: forspil

HENRICH.

Jeg vil nok sige ham det, men med Condition⁵¹, at han lover mig først, at han ikke vil gjøre hende nogen Skam i hendes Grav.

LEONARD.

Er hun da død?

HENRICH.

Ja, hun er baade død og begravet.

LEONARD.

Det er dog meget at hendes Dotter, som er hos mig, intet Bud har faaet derom.

HENRICH.

Aarsagen dertil skal min Herre let begribe, naar han faaer Historien at høre.

LEONARD.

Lad mig da faae Historien at høre.

HENRICH.

Lover han mig da først, at han ikke vil hevne sig paa det døde Legeme?

LEONARD.

Hvad kunde det nytte mig? Jeg lover ham paa min Ære, at jeg aldrig skal gjøre hende nogen Skam i hendes Grav.

HENRICH.

Got! saa skal jeg da aabenbare det altsammen. Da vi komme til hende, faldt hun i bitter Graad, og endeligen sagde: Ærværdige Fædre! der ligger mig noget paa Hiertet, som jeg maa aabenbare førend jeg dør. Hr. Leonard, en fornemme Borger her i Staden, betroede mig sin spæde Dotter til Opfostring, da han for 15 Aar siden reisede til Tydskland. Jeg selv havde en Dotter af samme Alder, som var samme Hr. Leonards Barn ikke u-lig, hvorudover jeg besluttede, for at sætte min egen Dotter udi Velstand, ved deres Tilbagekomst at give hende ud for deres Dotter, hvilket ogsaa skeede, efterdi Forælderne vare forsikrede om min Ærlighed, saa at derfor den, som de holder for deres Tienestepige, er deres rette Dotter. Denne Misgierning, sagde hun med grædende Taare, griller⁵² mig nu paa mit yderste. Hvorfore jeg beder eder at aabenbare det, paa det at det forskudte Barn kand komme til sin Ret igien. Dette er saaledes vort Ærende, og tillige med at begiære, at det døde Legeme ingen Skam maa vederfares, hvilket vi lovede hende førend hun døde.

LEONARD.

Ach Himmel! hvilken uhørlig Gierning!

MAGDELONE.

Ach! mit heele Legeme zitterer.

HENRICH.

Jeg holder mig til det Løfte mig er giort.

LEONARD.

---

51 Condition: betingelse

52 Griller: piner

Hvad kand det nytte at hevne sig paa et dødt Legeme?

HENRICH.

See der kommer Notarius, som efter Begiæring har antegnet Bekiendelsen. Velkommen Hr. Notarius! vil han være af den Godhed at viise Hr. Leonard den Bekiendelse, som er antegned om de forbyttede Børn?

MAGDELONE.

Leonore og Pernille, kommer ud!

SCEN. 2

(Leonore. Pernille. Personerne af forrige Scene.)

LEONARD.

(omfavnende Pernille.)

Ach, kom hid, min Allerkiæreste! og lad mig omfavne dig.

PERNILLE.

Hvad nu, Hr. Leonard! seer han ikke at Fruen er tilstede? meener han, at hun taaler saadant?

MAGDELONE.

Jeg ikke allene taaler det, men omfavner dig ogsaa selv.

PERNILLE.

Hillemænd! hvilken Stjerne har jeg ikke paa Himmelen i Dag! Hvad got har jeg giort, efterdi Fruen gjør mig saadanne Caresser?

MAGDELONE.

Kald mig ikke Frue eller Madame, kald mig Moder.

PERNILLE.

Det er noget gammeldags at sige Far og Moer til sit Herskab.⁵³

HENRICH.

Veed hun vel hvem hun er?

PERNILLE.

Jeg skulde meene, efter at jeg har haft den Ære at omgaaes med mig selv saa længe, at jeg skulde vide hvem jeg er.

HENRICH.

Ach den Stakkel, hun kiender sig ikke selv!

PERNILLE.

Det har jeg endelig tilfælles med de fleeste Mennesker. Jeg troer, hvor fuldkommen Hr. Pater er, saa kiender han sig maa skee ogsaa ikke gandske selv.

HENRICH.

Det er ikke saadan slags Kundskab jeg meener. Men hun kiender ikke hendes Stand. Hun er Jomfrue her i Huset.

---

53 Gammeldags at sige far og moer: i håndværkerkredse sagde tjenestefolkene tidligere far og mor til deres herskab.

PERNILLE.

Ja, i visse Maader kand jeg kaldes Jomfrue, efterdi jeg har min Jomfrudom ubeskaaren endnu.

HENRICH.

Hun er ikke allene Jomfru, men en fornemme Jomfru, og Dotter her i Huset.

PERNILLE.

Hvad, er jeg Dotter i Huset?

LEONARD.

Ja, du est vor Dotter; thi her er en forunderlig Historie aabenbaret i Dag af disse ærværdige Mænd. Den Kone, som du holdt for sin Moer, har bekiendt paa sit yderste, at du est vort eget Barn, og at Leonore er hendes.

PERNILLE.

Ach Herre! vil I troe saadant?

HENRICH.

Ingen Bekiendelse er troeværdigere end den, som een gjør paa sit yderste. Bekiendelsen er gjort for mig og Pater Merian, som her staaer.

PERNILLE.

Jeg var tilfreds den var gjort for Pater Merian eller Timian, saa troer jeg den ikke.

LEONARD.

Jo min Dotter, Tingen er rigtig; thi her er Notarius tillige med, som har antegnet den.

PERNILLE.

Ach Himmel! hvad hører jeg?

LEONORE.

Ach! jeg er færdig at døe af Forskrækkelse.

MAGDELONE.

Kommer hid ind lidt I gode Herrer, at vi kand læse den heele Act⁵⁴, og overlægge⁵⁵ med hinanden, hvad her ved er at gjøre; thi det er en Sag, som behøver gode Mænds Raad.

(De gaaer alle ind foruden Leonore og Pernille.)

SCEN. 3

(Leonore. Pernille. De staaer længe med nedslagne Hoveder.)

LEONORE.

All Sands er mig forgaaen, saa jeg veed ikke, hvad jeg skal sige.

PERNILLE.

Ach hvilken selsom og underlig Hændelse!

---

54 Act: dokument

55 Overlægge: overveje

LEONORE.

At see sig paa eengang berøved Forældre, Velstand, Kiæreste, og det saa uformodentligen⁵⁶ - - -

PERNILLE.

Om noget Menneske er bleven forskrækket af en usædvanlig Lykke, saa er det jeg.

LEONORE.

Dette overgaaer all Menneskelig Taalmodighed.

PERNILLE.

Jeg kand aldrig finde mig udi dette.

LEONORE.

Jeg blues ved at see paa noget Menneske, og allermest paa hende.

PERNILLE.

Min allerkiæreste Jomfru!

LEONORE.

Ach kald mig ikke hendes Jomfru! hun veed jo nu hvem jeg er.

PERNILLE.

Hun er, og skal være hos mig, det hun stedse har været.

LEONORE.

Jeg beder med grædende Taare om Forladelse for den Opførsel, jeg har brugt mod hende; men det er skeed af Uvidenhed.

PERNILLE.

Ach Jomfru, tal ikke saaledes! mit Hierte brister i mit Liv.

LEONORE.

Jeg faaer vel herefter vænne mig til saadan Tale-Maade.

PERNILLE.

Jeg skal aldrig aflade⁵⁷ at være hende underdanig som tilforn.

LEONORE.

Tiderne vil ikke tillade det.

PERNILLE.

Hvad som jeg har været vant til fra Barnsbeen, det hverken vil eller kand jeg vænne mig fra.

LEONORE.

Og hvad som Natur og Lov byder, derudi bør jeg skikke mig.

PERNILLE.

Ach det smerter mig inderlig at høre hende tale saaledes.

---

56 Uformodentligen: uventet

57 Aflade: holde op med

LEONORE.

Jeg bør ikke tale anderledes; thi jeg er nu ikke andet end en fattig Tienestepige.

PERNILLE.

Hun er min Jomfrue og mit Herskab, som hun alle Tider har været.

LEONORE.

Det har jeg aldrig været, men alleene bildet mig saadant ind.

PERNILLE.

Vil hun da ikke agte og antage mig som en Søster?

LEONORE.

Det er noget, som er hende u-anstændigt.

PERNILLE.

Ach, plag mig da ikke meere, allerkiæreste Jomfrue! jeg døer af Sorg, hvis hun i det ringeste ikke under mig den Trøst, at jeg maa ansees som hendes Søster.

LEONORE.

Efterdi hun trænger saa meget derpaa, saa tør jeg ikke meer vegre mig derfor.

PERNILLE.

Giv mig da hendes Haand derpaa.

(De omfavne hinanden og græde.)

SCEN. 4

(Leonard. Magdelone. Henrich. Notarius. Munken. Leonore. Pernille.)

LEONARD.

Tingen er saa klar, at ingen kand tvile derom. Nu staaer kun tilbage at vide, hvilke Mesures⁵⁸ vi udi denne Tilfælde skal tage. Derom maa jeg høre disse gode Mænds Betænkende.

NOTARIUS.

Mig synes, at saasom Vanen er stærkere end Naturen, og Forældrene har fra Barnsbeen holdet den u-rette for deres egen Dotter, og optugtet hende derefter: saa er det billigt, at hun bliver den hun stedse har været holden for; thi den eene vil skikke sig lige saa lidet i sin usædvanlige Lykke, som den anden udi sin uformodende Ulykke. Dog underkaster jeg min Meening denne ærværdige og høy oplysende Paters Dom og Betænkning; thi han har tilforn ladet see sin Skiønsomhed i at dømme udi mange dislige vigtige Sager.

HENRICH.

Jeg er her udi ikke af Tanke med Hr. Notario; thi ingen kand udelukkes fra den Ret, som Gud og Naturen ved Fødselen har givet.

LEONARD.

---

58 Mesures: forholdsregler

Men ærværdige Pater! Er saadan Casus⁵⁹ ikke tilforn forefalden, og har Lovkyndige ikke skrevet noget derom, som kand her i tiene til Rettesnor?

HENRICH.

Den er baade decideret⁶⁰ efter Verdslig og Geistlig Ret. Hører først hvad den lærde Romerske Keiser Calburius⁶¹ skriver derom. Ordene ere disse: Pes, aries, paries, palmes cum limite stipes.⁶² Det er paa vort Sprog: En Fader kand aldrig lade af at være Fader, og et Barn aldrig aflade at være Barn.

LEONARD.

Det er tydelig nok.

HENRICH.

Den Geistlige Ret er endnu tydeligere. Hører hvad Christophorus Columbus udi hans 3die Capitel siger derom.

LEONARD.

Christophorus Columbus var jo en Skipper?

HENRICH.

Ney, denne ikke; det var ellers hans Fætter. Han var Erke-Bisp udi Trapezundt⁶³, og har meget grundigen tracteret⁶⁴ den Materie⁶⁵. Hans Ord derom ere disse: Arma virumqve canumqve docilis solertia vincit.⁶⁶

LEONARD.

Hvad vil det sige?

---

59 Casus: tilfælde

60 Decideret: fastsat, bestemt

61 Caliburius: et selvopfundet navn

62 Pes [...] stipes: remse fra den gamle latinske skolegrammatik: fod, vædder, gren, med markskæl, pæl.

63 Trapezundt: tyrkisk by ved Sortehavet

64 Tracteret: behandlet

65 Materie: emne

66 Arma [...] vincit: forvrøvlet sammenblanding af latin fra Vergils *Æneide* og et romersk ordsprog. Helt sort.

HENRICH.

Det vil sige saa meget, at de Forældre, som udi saadan Tilfælde forkaster deres rette Børn, ere verre end Hunde.

LEONARD.

Hører du vel, min Hierte! hvad Erke-Bisp Columbus siger? det er meget haardt.

MAGDELONE.

Det er tydeligt nok, vi maatte følge den Regul⁶⁷.

NOTARIUS.

Eftersom jeg hører saadan Autoritet baade af den Geistlige og Verdslige Ret, saa staaer jeg ogsaa fra min forrige Meening.

MAGDELONE.

(til Leonore.)

Giv dig tilfreds, mit hierte Barn, vi skal aldrig slaae Haanden af dig.

(Leonore græder.)

MAGDELONE.

Græd ikke mit Barn! vi skal nok have Omsorg for din Velfærd. Og du mit forlorne⁶⁸ Faar, hofmodige dig ikke af denne din Lykke, og for alting kast ikke Foragt paa den, som du ideligen⁶⁹ har holdet for dit Herskab.

PERNILLE.

Jeg kand og skal aldrig glemme den Ærbødighed, jeg er vant til at have for hende; og om hendes Modestie⁷⁰ ikke tillader mig at omgaaes hende paa forrige Maade, vil jeg i det ringeste elske og ære hende som min Søster.

MAGDELONE.

Det gjør du ret udi, mit Barn! Men hillemand! der kommer Hr. Jeronimus. Denne Historie vil gandske forvirre ham.

SCEN. 5

(Jeronimus. Personerne af forrige Scene, og en ret Notarius.)

JERONIMUS.

Jeg kommer efter Aftale for at gjøre Ende paa denne Sag, og haaber, at den gode Jomfru nu er bragt til bedre Tanker.

---

67 Regul: regel

68 Forlorne: fortabte

69 Ideligen: altid

70 Modestie: beskedenhed

MAGDELONE.

Jeg haaber, at der skal ikke findes meer Vanskelighed paa hendes Side.

JERONIMUS.

Det skal være mig usigeligen kiært.

MAGDELONE.

Men Hr. Jeronimus! her er nyeligen aabenbared en Historie, som temmeligen har forrykket vore Concepter⁷¹. En gammel Kone, som vi betroede vor Dotter til, da vi reisede til Tydskland, har nyeligen bekiendt paa sit yderste, at hun ved vor Tilbagekomst gav os tilbage sin Dotter for vor egen, og som vi bare ingen Tvil om hendes Ærlighed, og Børnene derforuden lignede hinanden baade udi Alder og Skabning, saa har vi opdraget hendes Dotter som vort rette Barn, og tracteret vor egen Dotter som en Tienestepige.

JERONIMUS.

Men kand man fæste Troe til saadant?

HENRICH.

Bekiendelsen er giort for os, og her er Notarius, som efter Begiæring har antegnet den.

JERONIMUS.

Ach, hvilken forskrækkelig Historie!

MAGDELONE.

Den har giort os gandske forvirrede; men Hr. Jeronimus lider ikke derved, thi saasom han alleene har af puur og reen Kjærlighed bejlet til den vor formeente Dotter, saa kand det være ham ligemeget af hvad Stand og Vilkor hun er.

JERONIMUS.

Men maatte jeg spørge, hvem af disse to de herefter vil holde for deres Dotter?

MAGDELONE.

Det er klart, at vi bør holde den for rette Barn, som er det ved Fødselen.

JERONIMUS.

Men hvilken af dem skal være deres Arving?

HENRICH.

Om jeg maatte sige saa, min Herre! saa er dette Spørsmal noget eenfoldigt. Den, som ved Fødselen er berettiget til at kaldes Dotter, er ogsaa berettiget til all anden Herlighed, som følger et Barn, saa at hun bør alleene have alt hvad som Forældrene efterlade, og iligemaade hvad som af andre kand være testamentered som til Leonards Dotter. Saadant lærer os den naturlige Billighed, saadant viser os ogsaa baade den Geistlige og Verdslige Ret.

MAGDELONE.

Det er haarde Ord, som Erke-Bisp Columbinus fører derom.

JERONIMUS.

Hør, Hr. Leonard og Madame, saa bindes jeg paa samme Fundament til ingen anden uden den, som er befunden at være deres rette Dotter.

LEONARD.

---

71 Concepter: planer

Men Hr. Jeronimus har bevidnet, at han har friet alleene af Kjærlighed til hendes Person.

JERONIMUS.

Jeg har friet til Hr. Leonards Dotter, og den samme holder jeg mig til.

LEONARD.

Saadanne vare ikke hans Ord, Hr. Jeronimus!

JERONIMUS.

Hvad mine Ord var eller ey, det kand jeg ikke erindre; men mine Tanker vare ikke at frie til en Tienestepige.

MAGDELONE.

Hr. Jeronimus har ret, skal det eene i agt tages, saa maa og det andet; vi har antaget ham som vor Svingersøn, og det kand han ikke blive, med mindre han faaer vor Dotter.

LEONARD.

Men hierte Kone ---

MAGDELONE.

Men min hierte Mand! jeg vil ingen Slidder Sladder høre. Han har friet til vor Dotter, og han skal ogsaa have hende.

SCEN. 6

(Leander. Personerne af forrige Scene.)

HENRICH.

Men der seer jeg Leander komme. Det er saa meget disbedre, hvis han ellers vil holde Stand, hvorom jeg dog aldeles ikke tviler.

LEANDER.

Forlader mig min Dristighed! Der er et Rygte i Byen, deres kiære Dotter til præjudice⁷², og som jeg er øm over hendes Reputation, saa kommer jeg hid for at underrettes derom.

LEONARD.

Er det allerede saa hastigen rygtet?

LEANDER.

Ja, det heele Naboelav mumler om noget, som synes at være u-troeligt.

LEONARD.

Det er alt for sandt, min Herre! den, som vi har holdet for vor Tienestepige, er befunden at være vor rette Dotter, og den, som vi har holdet for vort Barn, er Dotter til en gammel Kone, hvilken har paa sit yderste giort denne Bekiendelse for denne Notario samt disse ærværdige Fædre, som her staae.

LEANDER.

Hvilket selsomt Eventyr!

LEONARD.

Det maa være en behagelig Forvandling for Hr. Leander; thi nu kand han uden Hinder faae den Person til Ægtefælle, som han saa høyt elsker.

LEANDER.

---

72 Til præjudice: til skade

Det være langt fra, at jeg vilde splide den Foreening, som er mellem hende og min Stedfader.

JERONIMUS.

Det være ogsaa langt fra, at jeg vilde splide den Foreening, som er mellem hende og min Stedsøn.

LEANDER.

Det er alt for stor Godhed, men jeg beder, min hierte Far ingen Complimenter vil gjøre⁷³.

JERONIMUS.

Det er alt for stor Godhed af ham, og jeg beder ogsaa, at han ingen Complimenter bruger.

LEANDER.

(løftende paa Hatten.)

Ej sans facon⁷⁴, kiære Stedfader, vi maa ikke holde hinanden for fremmed; tag han kun Pigen, som han elsker, og jeg, for at føye ham, vil blive ved Hr. Leonards Dotter.

JERONIMUS.

(løftende ogsaa paa Hatten.)

Ej sans facon, Hr. Stedsøn, det skal ikke regnes saa nøye blant os; tag han kun Pigen, og jeg, for at føye ham, vil blive ved Jomfruen.

HENRICH.

(sagte.)

Hillemænd! nu zitrer mit heele Legeme.

LEANDER.

Det var uforsvarligt at ville gaae sin Fader i Forkiøb.

JERONIMUS.

Det var ogsaa uforsvarligt at ville gaae sin Søn i Forkiøb.

LEANDER.

Jeg gjør det aldeles ikke; jeg veed hvad Lydighed jeg er pligtig den, som er mig udi Fars Sted.

JERONIMUS.

Jeg gjør det ogsaa aldeles ikke; thi jeg veed hvad Kiærlighed jeg er den pligtig, som er mig udi Søns Sted.

LEANDER.

Jeg veed, at I elsker hende saa høyt.

JERONIMUS.

Jeg veed ogsaa, at I elsker hende saa hierteligen.

LEANDER.

---

73 Ingen complimententer vil gjøre/bruge: ingen hensyn vil tage

74 Sans facon: uden omsvøb

I har jo selv sagt, at jer Kiærlighed er af Himmelen's Indskydelse, og at I har ligesom Ordre her oven fra at elske hende.

JERONIMUS.

Det er sandt nok; men jeg har haft andre Aabenbaringer siden, thi da jeg faldt i Søvn i Dag paa min Lehnstoel, syntes mig at høre en Røst med disse Ord: Bedrøv ikke din Stedsøn Leander, og berøv ham ikke den Person, som han har fæstet sit Hierte til.

LEANDER.

Hvad heller⁷⁵ min Far havde det Syn paa en Lehnstoel eller en Natstoel⁷⁶, saa er det en Drøm af ingen Betydelse.

JERONIMUS.

Man maa ikke aldeeles forkaste Drømme.

LEANDER.

Saadan Drøm er ikke uden en intet betydende Phantasie; thi Himmelen kand ikke være sig selv imod. Min Far har jo eengang haft Indskydelse, at han skulde have den Jomfrue, som han nu vil forlade.

JERONIMUS.

Disputeer du kun, min Søn, saa meget som du vil; jeg gjør imidlertid hvad jeg vil.

LEANDER.

Hører, I gode Forældre, og andre nærværende got Folk! hvad jeg hidindtil har sagt, er alleene for at legge tydeligen for Dagen min Stedfaders U-troeskab; thi jeg haver intet meenet af alt dette, som jeg har sagt. Jeg elsker Jomfru Leonore efter denne Forandring ligesaa høyt som tilforn, saasom alleene hendes Person, men ikke hendes Stand og Vilkor har behaget mig.

HENRICH.

(sagte.)

Ach, nu kommer jeg mig igien.

LEANDER.

Min Stedfader derimod har ladet see, at han ikke har elsket Personen, men hendes Penge, hvorfor han er ikke saadan dydig Jomfru værd.

JERONIMUS.

Snak du kun saa meget som du vil, naar jeg kun maa beholde Hr. Leonards Dotter.

HENRICH.

Denne Ædelhiertighed, som Hr. Leander her lader see, er rar og priisværdig; og nu haaber jeg, min kiære Jomfru! hun har forvundet den Sorg, som den uformodentlige Forandring nyeligen foraarsagede hende.

LEONORE.

Ach ney! det er alt for høyt for mig at tragte efter udi denne min ringe Tilstand.

LEANDER.

---

75 Hvad heller: hvad enten

76 Natstoel: klosetstol (et toilet)

Hør, min kiære Jomfru! paa det at min Tale ikke skal agtes for Skrømt, og hun ingen meer Aarsag skal have at tvile om mig, saa beder jeg, at saasom den Notarius er tilstede, som min Stedfader har bragt med sig, at vor Ægteskabs-Contract strax maa skrives.

MAGDELONE.

Det kand skee, min Herre! og han kand tillige med skrive Ægteskabs-Contract mellem Hr. Jeronimus og min Dotter.

LEONARD.

Denne Dag har været en forunderlig Dag fuld af Glædes og Sorgs Omvexling. Kom, Hr. Notarius, og fuldfærdige disse tvende Contracter.
(Notarius sætter sig ned at skrive.)

JERONIMUS.

Det er jo gandske vist, at den fortabte og igienfundne Dotter skal være deres eeneste Arving?

MAGDELONE.

Ja vist! efterdi hun er vort eneste Barn, saa skal hun ogsaa være vor eeneste Arving.

HENRICH.

(sagte.)

Nu hører jeg Klokken slaae, nu er paa Tiden at den gamle Lucie, som jeg har bestævnt, skulde komme.

LEONARD.

I elskende Personer, gaaer nu hen og giver hinanden Hænder.

(De give hinanden Hænder, og gratuleres af de Nærværende.)

LEONARD.

Denne Dag saae temmelig sort ud paa alle Kanter, men Udgangen er saaledes, at den ikke kunde ønskes behageligere. Himmelens Forsyn har villet at denne Historie skulde aabenbares just i Dag, paa det at disse tvende af Kiærlighed sammenknyttede Hierter ikke skulde adskilles.

(Medens han taler, staaer Jeronimus og caresserer⁷⁷ sin unge Brud.)

MAGDELONE.

Det banker stærkt paa Døren; jeg maa see hvem det er.

(Kommer løbende tilbage, skriger og falder paa Knæ.)

LEONARD.

Hvad er paa færde, min hierte Kone?

MAGDELONE.

A A-----

LEONARD.

Jeg maa hen og see hvad der var udi Gangen, som forskrækkede hende.

(Kommer ogsaa løbende tilbage, falder paa Knæ og skriger.)

---

77 Caresserer: kærtegner

LEANDER.
Hvad saae han? Hr. Leonard!

LEONARD.
A-----

PERNILLE.
Jeg er ikke saa bange. Jeg maa see hvad det er.

(Kommer ogsaa tilbage, falder paa Knæ og skriger.)

LEONORE.
Hvad kand det da være, som forskrækker dem saa?

PERNILLE.
A -----

LEANDER.
Nu maa jeg engang forsøge. Jeg seer ingen, uden en gammel Kone. Kom ind Moerlille!

SCEN. 7
(Lucie. Personerne af forrige Scene.)

LUCIE.
Er I saa bange for mig? Børnlille!

(De skriger alle tillige.)

LEANDER.
Hvem er I Moerlille?

LUCIE.
Jeg er Moer til denne Pige, som er her i Huset.

(Jeronimus falder ogsaa paa Knæ og skielver, og Leander holder Tørklædet for Øyene.)

NOTARIUS.
Her maa endeligen være nogen Vildfarelse. Jeg maa examinere lidt denne gamle Kone. Hør, Moerlille!
hvorfor ere alle saa bange for hende?

LUCIE.
Jeg veed min Troe ikke. Jeg har været nogle hundrede gange her i Huset.

NOTARIUS.
Hvorfore ere I andre got Folk saa bange for at see en gammel Kone?

JERONIMUS.
Ach, det er en Gienganger, Hr. Notarius!

NOTARIUS.
Er I da en Gienganger?

LUCIE.
Det maa I selv være.

NOTARIUS.

Saa gak da hen til Folkene, som I kiender, og siig dem hvem I er.

(De skriger igien.)

NOTARIUS.

Kiender I, ærværdige Patres⁷⁸, denne gamle Kone?

HENRICH.

Jo vi kiender hende, disværr, alt for meget.

NOTARIUS.

Hvi saa?

HENRICH.

Det er en død Kone, Hr. Notarius! som er opstaaen igjen.

LUCIE.

Hvad? er jeg død? er det vel mueligt, at jeg skal høre mit ærlige Navn og Rygte saa forkleined?

HENRICH.

Ja vist er I død.

LUCIE.

Det skal en Skielm sige mig paa.

HENRICH.

Baade denne min Confrater⁷⁹, saa vel som den anden Notarius kand vidne med mig, at I døde for 2 Dage siden, og blev begravet i Gaar.

LUCIE.

Hvad siger I? vil I narre en gammel Kone?

HENRICH.

Gak fra mig du u-reene Aand!

LUCIE.

Ach din Skielm, jeg skal lære dig hvad det er at---

(De brydes sammen saa længe indtil hun faaer Munke-Kappen af Henrich, saa at han bliver staaende i sin Liberie-Kiole⁸⁰.)

LEANDER.

Ach Himmel! hvad seer jeg? det er jo min Tiener Henrich. Henrich!

---

78 Patres: Patere (katolske præster)

79 Confrater: medbroder

80 Liberie-kiole: den dragt en mandlig tjener gik i.

HENRICH.

Ja Herre, det er mig personligen.

LEANDER.

Hvordan est du kommen i den Dragt?

HENRICH.

Hvis jeg ikke havde paataget mig den Dragt, havde I ikke faaet den Kone.

LEANDER.

Paa den Maade saa er den heele Historie opdigted?

HENRICH.

Ja hvad andet?

JERONIMUS.

Hvad? er Historien opdigted?

HENRICH.

Jo vist er Historien opdigted; Monsieur Leander har faaet Hr. Leonards Datter, og Hr. Jeronimus er giftet med Tieneste-Piigen.

JERONIMUS.

Det skal i Ævighed ikke skee.

HENRICH.

Jeg forsikrer ogsaa, at det ikke skal skee; thi det er alt skeed.

JERONIMUS.

(til den rette Notarius.)

Hr. Notarius! slet ud Contracten igien.

NOTARIUS.

Man spiller⁸¹ ikke saa med publiqve Acter⁸².

JERONIMUS.

Jeg vil ikke allene have Contracten til intet giort, men endogsaa denne Skielm hængt.

HENRICH.

Det var Synd, at jeg skulde hænges for saadan priisværdig Gierning.

JERONIMUS.

Ach, jeg gaaer fra min Forstand over dette! Hæng ham, Hr. Notarius.

NOTARIUS.

I maa hænge ham selv. Jeg er ingen Bødel.

---

81 Spiller: leger

82 Publiqve acter: offentlige dokumenter

JERONIMUS.

Ingen Love kand forbinde mig at holde en Contract, naar der er saadan Svig under.

HENRICH.

Ingen har bedraget Hr. Jeronimus uden han selv. Han tog sig paa at frie for sin Søn, men friede for sig selv, foregav, at han havde Himmelens Indskydelse til saadan Falskhed. Han sagde, at han elskede alleene hendes Person, og ey saae efter hendes Stand og Vilkor. Men da han hørte at en anden skulde arve, vendte han strax skammelige Kaaben om, hvorføre han har faaet den Løn, som han har forskyldt.

JERONIMUS.

Ach Hr. Notarius, skaf mig ret!

NOTARIUS.

Mit Raad er, at I gaaer hiem med jer unge Brud, og mager det saa, at denne Historie ikke bliver bekiendt; thi kommer det for Retten, bliver I ikke allene dømt til hende, men taber ogsaa jer Navn og Rygte.

PERNILLE.

Giv dig tilfreds min Engel! og lad os gaae hiem.

JERONIMUS.

Gak Pokker i Vold. Jeg har med jer ikke at bestille.

HENRICH.

I faaer vel at tage hende hiem.

JERONIMUS.

Ach din Forrædder!

HENRICH.

Hør, Hr. Jeronimus! I maa takke mig til, fordi jeg har skaffet jer saadan en smuk Pige. I var hende min Troe ikke værd.

NOTARIUS.

Jeg raader Hr. Jeronimus, at han tager sin unge Brud med sig; Thi gjør han noget Væsen af denne Sag, kand han derover geraade i stor Ulykke.

MAGDELONE.

Paa det at Hr. Jeronimus skal intet have at klage, saa giver vi Piigen 2000 Rdlr. til Medgift.

JERONIMUS.

Jeg maa skikke mig herudi. Kom, lar os gaae hiem.

HENRICH.

En god roelig Nat, Hr. Jeronimus! Dette er et af mine Mesterstykker. Jeg har her ved eet Greeb befodret tvende forliebte Personers Kiærlighed, gjort en fattig Tieneste-Piige til en rig Madame, og straffet en gammel Skalk, som er falden selv i den Grav, han har gravet for andre; saa at jeg vil give en hver Lov til at trykke den heele Historie, og at sætte der under: Henricus fecit⁸³.

---

83 Henricus fecit: (latin) lavet af Henrik